

۲۰۴۸/۱۴۵
۱۳۹۸/۱۱/۲۸

به نام ایزد وادگر

بایسته‌های دادگاه کیفری یک

تألیف:

سید مرتضی رضوی

مسعود حاجیانی

(وکلای پایه یک دادگستری)

۱۳۹۸

سرشناسه	:	حاجیان، مسعود، ۱۳۶۶-
عنوان قراردادی	:	ایران، قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	:	بایسته‌های دادگاه کیفری یک / تألیف مسعود حاجیان، سید مرتضی رضوی.
مشخصات نشر	:	تهران: مهر کلام، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	:	۱۴۸ ص.
شابک	:	978-622-95205-8-1
وضعیت فهرست نویسی	:	فیب
موضوع	:	دادگاه‌های جزایی -- ایران
موضوع	:	Criminal courts -- Iran
موضوع	:	حقوق جزا -- ایران
موضوع	:	Criminal law -- Iran
شناسه رده	:	رضوی، سید مرتضی، ۱۳۶۹
رده بندی کنگره	:	KMH3867
رده بندی دیویی	:	۳۴۵/۵۵۰۱
شماره کتابشناختی ملی	:	۵۷۳۲۵۸۰

عنوان کتاب	:	بایسته‌های دادگاه کیفری یک
مؤلف	:	سید مرتضی رضوی - مسعود حاجیان
ناشر	:	مهر کلام
نوبت چاپ	:	اول
سال چاپ	:	۱۳۹۸
تیراژ	:	۵۰ نسخه
شابک	:	۹۷۸-۶۲۲-۹۵۲۰۵-۸-۱
چاپ	:	غزال
قیمت	:	۲۸۰۰۰ تومان

تمام حقوق برای ناشر محفوظ است، تکثیر تمام یا بخشی از این کتاب به هر شکلی (بصورت صوتی، تصویری، الکترونیکی، ...) منوط به اجازه کتبی ناشر است.
«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مؤلف است»

آدرس: تهران، میدان انقلاب، خیابان منیری جاوید، پلاک ۸۶، فروشگاه بهنامی

تلفن تماس: ۶۶۱۷۴۶۲۱ - ۶۶۴۰۹۹۲۳ - ۶۶۹۶۹۰۷۷

فهرست مطالب

۷	مقدمه
۹	فصل اول - پیشینه، ساختار و جایگاه کنونی دادگاه کیفری یک
۹	مبحث اول (پیشینه تقنینی)
۹	گفتار اول (مقدمه جنایی)
۱۲	گفتار دوم (دادگاه عمومی کیفری مرکز استان)
۱۲	گفتار سوم (دادگاههای کیفری ۱ مصوب ۱۳۶۱ و ۱۳۶۸)
۱۳	گفتار چهارم (دادگاه عدلی)
۱۴	گفتار پنجم (دادگاه کیفری استان)
۱۵	مبحث دوم (جایگاه و ساختار دادگاه کیفری یک)
۱۵	گفتار اول (مرجع عمومی یا اختصاصی؟)
۱۶	گفتار دوم (روش وحدت یا تعدد قاضی؟)
۱۸	گفتار سوم (مرجع نخستین یا تجدیدنظر؟)
۱۹	گفتار چهارم (محل و نحوه تشکیل دادگاه کیفری یک)
۲۳	فصل دوم - صلاحیت
۲۳	مبحث اول (تعریف صلاحیت و انواع آن)
۲۴	مبحث دوم (صلاحیت دادرس دادگاه کیفری یک)
۲۴	گفتار اول (جهات رد دادرس)
۲۶	گفتار دوم (ترتیب رد دادرس و شیوه رسیدگی به آن)
۲۷	گفتار سوم (رعایت نکردن مقررات صلاحیت دادرس)
۲۸	مبحث سوم (صلاحیت دادگاه کیفری یک)

- گفتار اول) صلاحیت ذاتی دادگاه کیفری یک ۲۹
- بند اول) صلاحیت بر مبنای میزان کیفر (مجازات محور) ۲۹
- الف) جرایم موجب مجازات سلب حیات ۳۰
- ب) جرایم موجب مجازات حبس ابد ۳۱
- پ) جرایم موجب مجازات قطع عضو ۳۲
- ت) جرایم موجب مجازات تعزیری درجه سه و بالاتر ۳۳
- بند دوم) صلاحیت بر مبنای نوع و ماهیت جرم ۳۵
- الف) جرایم سیاسی ۳۵
- ب) جرایم مطبوعاتی ۳۹
- پ) جنایات عمد علیه تمامیت جسمانی با میزان نصف دیه کامل یا بیش از آن ۴۱
- ت) جرم تأمین مالی تروریسم و جرایم مرتبط ۴۱
- ث) جرایم در صلاحیت دادگاه انقلاب، ارتکاب یافته توسط افراد بالغ زیر هجده سال ۴۳
- گفتار دوم) صلاحیت محلی (نسبی) دادگاه کیفری یک ۴۵
- بند اول) اصل صلاحیت محل وقوع جرم ۴۵
- بند دوم) مستثنیات صلاحیت محلی ۴۶
- الف) احاله ۴۶
- ب) صلاحیت اضافی ۴۸
- پ) صلاحیت انحصاری دادگاه کیفری یک مرکز استان ۵۰
- ت) صلاحیت انحصاری دادگاه کیفری یک تهران ۵۱
- ث) صلاحیت شخصی دادگاه کیفری یک ۵۳
- مبحث چهارم) تعارض صلاحیت دادگاه کیفری یک با سایر مراجع ۵۴
- فصل سوم - فرآیند رسیدگی در دادگاه کیفری یک ۵۹
- مبحث اول) چگونگی انجام تحقیقات مقدماتی ۶۰

- گفتار دوم) لزوم رعایت اصول کلی دادرسی ۹۵
- گفتار سوم) حضور طرفین و وکلای آن‌ها ۹۷
- گفتار چهارم) حضور دادستان یا نماینده وی ۹۹
- گفتار پنجم) حضور اعضای هیأت منصفه ۱۰۰
- گفتار ششم) اعلام رسمیت جلسه ۱۰۳
- گفتار هفتم) احراز هویت و تعیین محل اقامت متهم ۱۰۳
- گفتار هشتم) اخطار جهت رعایت نظم و انصاف ۱۰۴
- گفتار نهم) قرائت کیفرخواست و دادخواست ضرر و زیان ۱۰۴
- گفتار دهم) تفهیم اتهام و ادله اتهام ۱۰۵
- گفتار یازدهم) اعلام دادرسی ۱۰۶
- گفتار دوازدهم) اخذ اقرار و دفاع و اعلام ختم رسیدگی ۱۰۷
- گفتار سیزدهم) صدور رأی ۱۰۸
- مبحث چهارم) راههای اعتراض به آرای دادگاه کیفری یک ۱۱۰
- گفتار اول) واخواهی ۱۱۱
- گفتار دوم) فرجام خواهی ۱۱۳
- گفتار سوم) تجدیدنظر خواهی ۱۱۴
- گفتار چهارم) اعاده دادرسی ۱۱۶
- پیشنهادهای ۱۱۹
- ضمایم ۱۲۱
- ضمیمه نخست ۱۲۱
- ضمیمه دوم ۱۳۸
- منابع ۱۴۷

مقدمه

بدون تردید پس از تصویب قانون آیین دادرسی کیفری در سال ۱۳۹۲ (با اصلاحات و الحاقات بعدی)، دادگاه کیفری یک مهمترین دادگاه نظام قضایی کشور بشمار می‌آید. شأن این دادگاه که وظیفه رسیدگی به جرایم با شدیدترین مجازات‌ها را دارد، از یک سو، و ابعاد سیاسی و اجتماعی این دادگاه در مقام رسیدگی به اتهامات مطبوعاتی و سیاسی از دیگر سو، سبب دسوس شدن دادگاه کیفری یک به جایگاه ممتاز و ویژه در بین سایر محاکم قضایی شده است. فائزنگذر، دادگاه کیفری یک را در راستای نیل به دقت بیشتر در دادرسی و تحقق عدالت اجتماعی بر سر رسیدگی به جرایم مهم با سیستم تعدد قاضی تأسیس نموده است. موقعیت خاص دادگاه کیفری یک ضرورت شناخت این دادگاه را دوچندان کرده است. علاوه بر این، قواعد و مقررات حاکم بر دادگاه کیفری یک در دادگاه انقلاب (در موارد رسیدگی با تعدد قاضی) و دادگاه نظامی یک نیز لازم‌الرعايه است. الزاماً آشنایی با این دادگاه باعث شناخت و آگاهی به مقررات دو دادگاه پیشین نیز خواهد شد.

علیرغم اهمیت اساسی و جایگاه خطیر این دادگاه در نظام عدالت کیفری کشور، تاکنون و پس از گذشت چندین سال از عمر این دادگاه هیچ تالیف و کتابی به بررسی و تتبع این محکمه نپرداخته است. به همین دلیل صاحبان این قلم که خود از کارکنان عرصه اجرای عدالت هستند و به عنوان وکیل دادگستری ضرورت آشنایی و شناخت این دادگاه را به شدت احساس کرده؛ بر آن شدیم تا برای اجرای بهتر قانون و عدالت به معرفی و کاوش مقررات حاکم بر دادگاه کیفری یک بپردازیم.

در وهله نخست سعی کردیم پیشینه و ساختار این دادگاه را واکاوی نماییم و از آنجایی که دادگاه کیفری یک نوعی احیاء محکمه جنایی قبل از انقلاب اسلامی است لذا مقررات آن

محکمه را برای تطبیق این دو دادگاه در این کتاب گنجانده‌ایم. در گام بعد صلاحیت دادگاه کیفری را تشریح کردیم. نهایتاً نیز فرآیند رسیدگی در دادگاه کیفری یک را تشریح نمودیم. نگارندگان سعی داشتیم که واریسی و مطالعه دقیق این دادگاه را انجام داده و نتایج را برای عموم عدالت خواهان به اشتراک گذاریم. هرچند باید به این واقعیت اذعان نمود که یقیناً نکات بسیاری مورد غفلت قرار گرفته است که بایستی با تذکر خوانندگان گرامی در چاپ‌های بعدی مورد بررسی قرار گیرد؛ لیکن به عنوان اولین کتاب در خصوص دادگاه کیفری یک این نوشته شاید بتواند پاسخگوی اندکی از گره‌ها و مسائل جامعه حقوقی کشور باشد.

در پایان وظیفه خرید می‌دانیم از جناب آقای بهنامی مدیر محترم انتشارات مهرکلام که با پیگیری‌های مجدانه و تلاش‌های بی‌شائبه‌شان، انتشار این کتاب را به سرانجام رساندند. قدردانی و سپاسگزاری نمایم.

سید مرتضی رضوی

مسعود حاجیان